VEILIGHEIDSBEELD ENSCHEDE 2020-2023

Veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal!

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

	pag.
Inleiding	3
Trends & ontwikkelingen	4
Vergelijking gemeenten	5
Veilige wijken	6
Zorg en Veiligheid	9
Ondermijning	11
Digitale criminaliteit	15
Openbare orde en maatschappelijke onrust	17
Samenwerken met inwoners	18

ENSCHEDE

INLEIDING

Integraal veiligheidsplan (IVP)
Als gemeente dragen we zorg voor een veilige leefomgeving. Dit vraagt een continue inspanning die we samen met onze partners leveren. De gemeente heeft de regie maar de verantwoordelijkheid delen we met inwoners, veiligheidspartners, ondernemers en bezoekers. Het huidige beleid gaat over de periode 2021-2024 en is daarom toe aan een herziening. Verder zijn er verschillende lokale en landelijke ontwikkelingen die aanleiding geven tot een nieuw beleidskader.

Veiligheidsbeeld
Het analyseren van de lokale veiligheidssituatie vormt de basis voor een goed onderbouwd IVP 2025-2028. Voor elk van de veiligheidsvelden is op de thema's de benodigde (cijfermatige) informatie verzameld bij de professionals. Verder is het beeld besproken bij bestaande overleggen (stadsdelen, overleg zorg en veiligheid, ondermijningstafel etc.). Het ging hierbij dan met name om de duiding van de cijfers.

Het veiligheidsbeeld is opgesteld aan de hand van de veiligheidsvelden zoals hiernaast beschreven. Dit is geen uitputtend overzicht van alles wat we doen voor een veilige en leefbare stad, maar zet de hoofdlijnen en prioriteiten op een rij. Fysieke veiligheid wordt niet meegenomen in dit beeld. Dit ligt bij andere afdelingen, zoals de mobiliteitsvisie waar verkeersveiligheid een belangrijk thema is.

ENSCHEDE

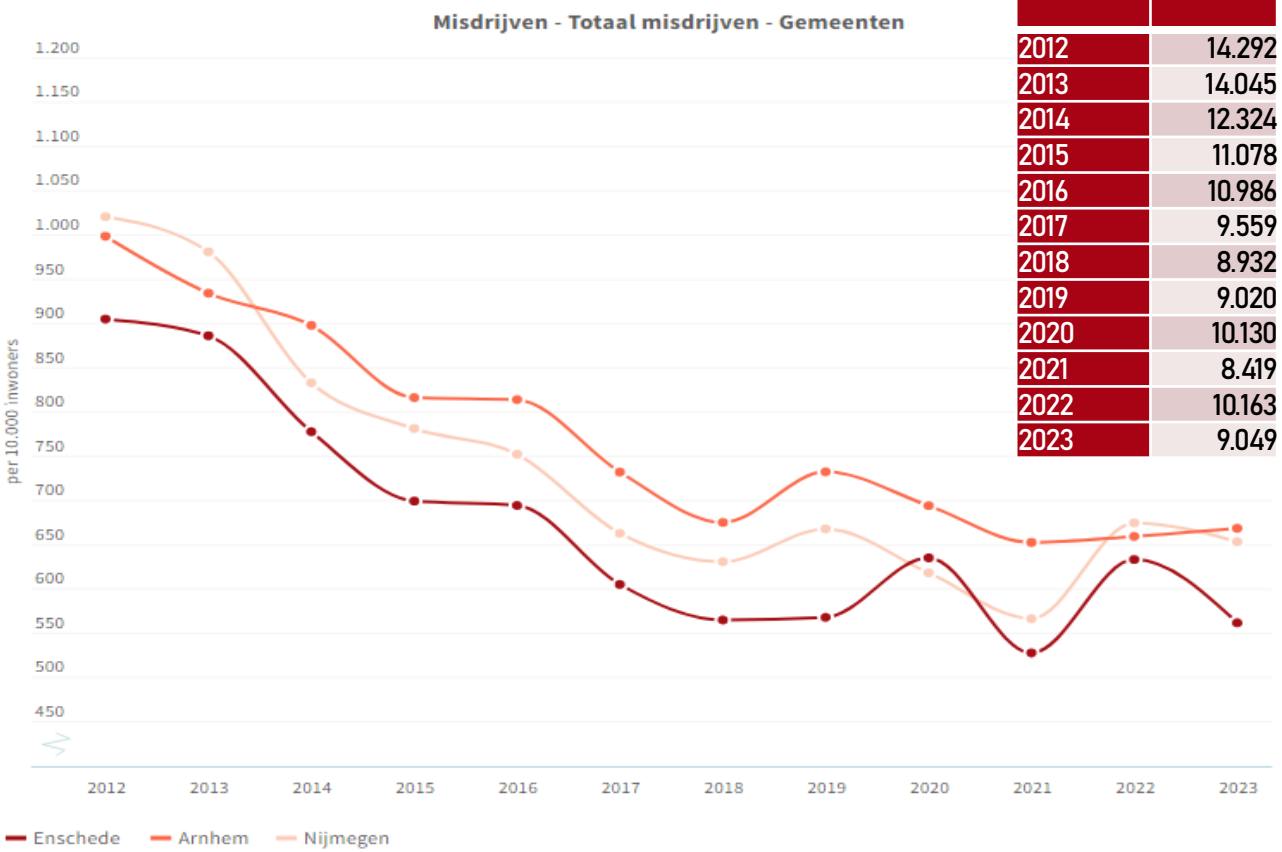
TRENDS & ONTWIKKELINGEN

Van High impact crime naar hidden impact crime
Voorheen was criminaliteit zichtbaar en had impact op slachtoffer en omgeving (high impact crimes), maar tegenwoordig is veel criminaliteit minder zichtbaar. We spreken dan ook wel van hidden impact crimes. Dat geldt met name voor: maatschappelijke onrust, polarisatie, digitale criminaliteit en georganiseerde criminaliteit en de zichtbare ontwrichtende effecten daarvan op de samenleving, zoals aanslagen, bedreigingen en het ronselen van kwetsbare jongeren (oftewel ondermijning, vooral gerelateerd aan drugscriminaliteit).

Informatiedeling belangrijke randvoorwaarde
De veiligheidsopgave is een opgave die vraagt om samenwerking met vele partners. We hebben de afgelopen jaren gezien dat het beste resultaat wordt behaald als de aanpak gebiedsgericht en structureel gedaan wordt. Uitgangspunten hierbij zijn; snel en zichtbaar optreden, richt je op een klein gebied, betrek bewoners bij de aanpak, investeer in de mensen en buitenruimte en communiceer op maat. Alleen als je een goede informatiepositie hebt, is een (persoons)gerichte aanpak mogelijk.

Veiligheidstaken worden ingewikkelder en complexer
Mede vanwege de technologische ontwikkelingen, de vergrijzing, de toename van het aantal verwarde personen, de groeiende kansenongelijkheid, inwoners die zich afzetten tegen de overheid en de transitievraagstukken.

De brugfunctie van veiligheid
De veiligheidsportefeuille vervult een brugfunctie tussen het sociaal domein, preventie, repressie en veiligheid. De toegenomen verwevenheid met andere beleidsterreinen leidt er toe dat de veiligheidsportefeuille politieker wordt.

Enschede	Totaal misdrijven
2012	14.292
2013	14.045
2014	12.324
2015	11.078
2016	10.986
2017	9.559
2018	8.932
2019	9.020
2020	10.130
2021	8.419
2022	10.163
2023	9.049

Bron: Politie

In de grafiek hierboven is de ontwikkeling van het totaal aantal misdrijven van Enschede weergegeven in vergelijking met Arnhem en Nijmegen per 10.000 inwoners. We zien een constante daling met een kleine stijging in 2020 en 2022 en deze wordt vooral veroorzaakt door een stijging van vermogensmisdrijven.

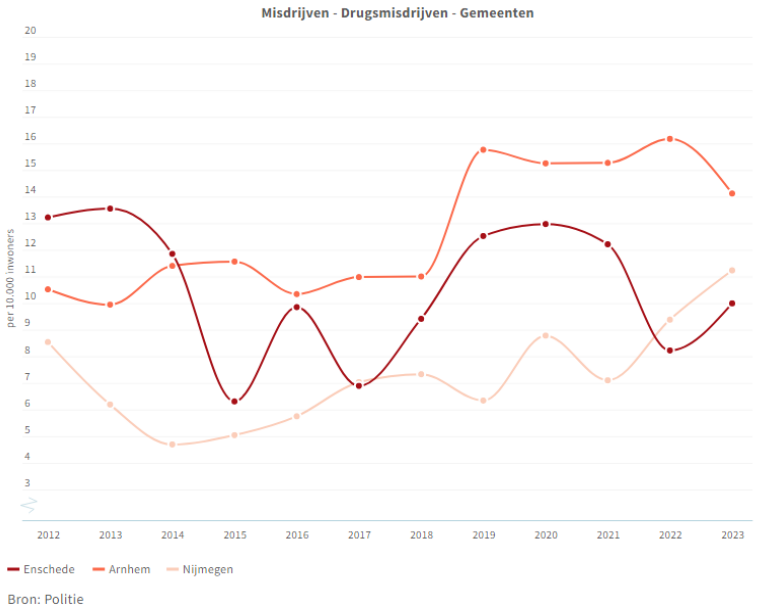
ENSCHEDE

VERGELIJKING GEMEENTEN

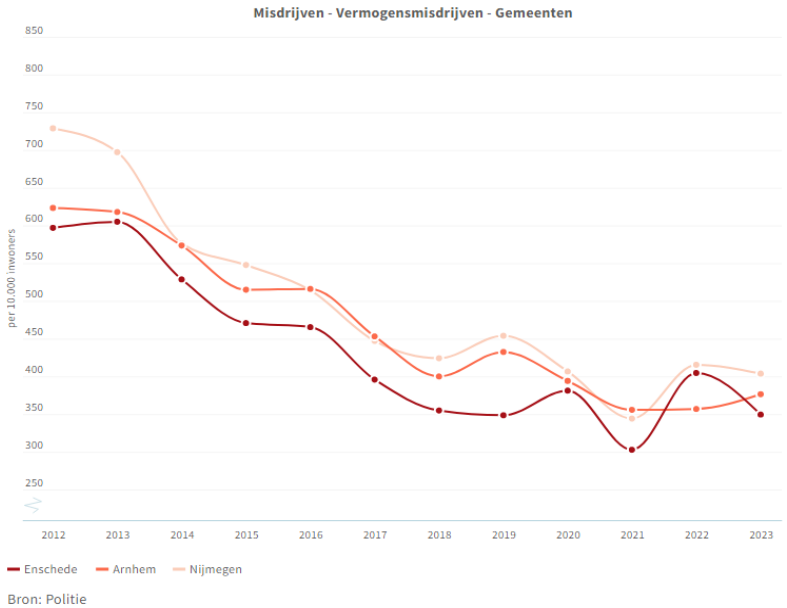
Ontwikkelingen afgelopen 10 jaar
Drugs-, vermogen- en geweldsmisdrijven

In de grafieken hieronder zijn de ontwikkeling van drugs-, vermogen- en geweldsmisdrijven van Enschede weergegeven in vergelijking met Arnhem en Nijmegen per 10.000 inwoners. Arnhem en Nijmegen zijn vergelijkbare steden qua inwoners en problematiek.

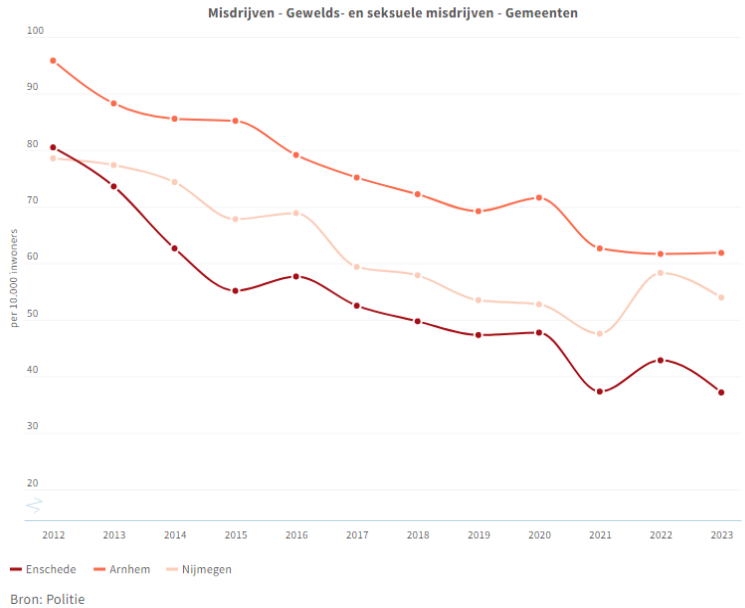
Opvallend is dat Enschede bij vermogensmisdrijven en geweldsmisdrijven onder Arnhem en Nijmegen zit en bij drugsmisdrijven er tussenin. Enschede is aantrekkelijk voor drugshandel; enerzijds vanwege de ligging aan de grens, anderzijds vanwege de aanwezigheid van kwetsbare doelgroepen in wijken met een zwakkere sociaaleconomische positie.

Bron: Politie

Bron: Politie

Bron: Politie

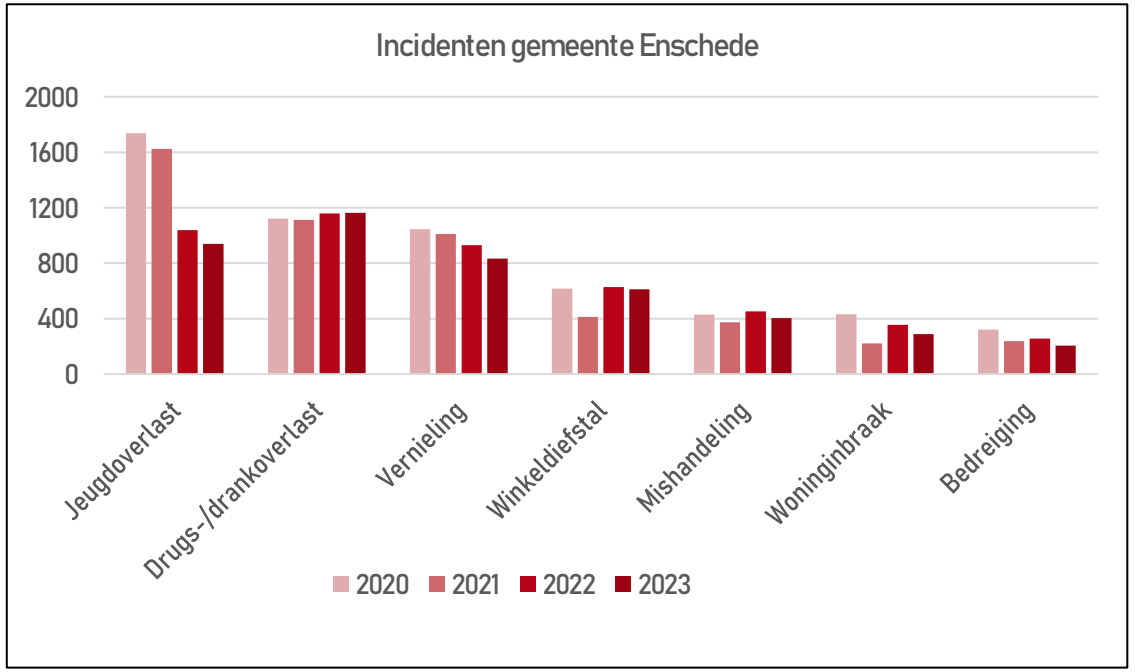
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

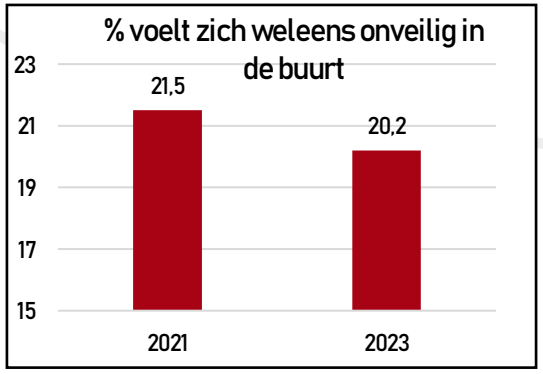
ENSCHEDE

VEILIGE WIJKEN

Hoofdthema's:
Vermogensdelicten, geweldsdelicten, gebiedsgerichte aanpak Glanerbrug,

De wijken en buurten in Enschede hebben elk hun kenmerkende kwetsbaarheden en kansen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. De aanpak van (on)veiligheid is vaak zichtbaar en merkbaar voor bewoners in verschillende uitingsvormen. Denk aan jeugdoverlast, geweldsdelicten, drugsoverlast en vermogensdelicten.

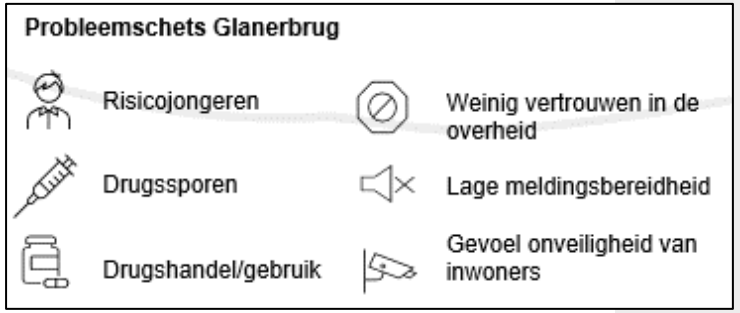
We hechten een grote waarde aan een solide basis in onze wijken. Het veiligheidsgevoel van inwoners is daar een belangrijk onderdeel van. Uit de veiligheidsmonitor 2023 blijkt dat 20,2 % van de inwoners zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt. In 2021 was dit ruim 1% meer.

Aanpak Glanerbrug
De problematiek in Glanerbrug is complex en aanhoudend. Door het landelijke programma preventie met gezag (Pmg) hebben we inmiddels een start gemaakt met de aanpak tegen jeugdcriminaliteit. We bieden kansen en moedigen jongeren aan om deze kansen te benutten. Daarnaast hebben we in 2022 en 2023 geïnvesteerd in de internationale samenwerking, in burger-participatie en in de inzet van bestuurlijke maatregelen. Zo ook op het Redemptoristenpark, één van de hotspots. Door de inzet van een sociaal beheerder, aanpassingen van fysieke maatregelen en meer zichtbaarheid op het park zijn de overlastgevers verdwenen uit de buurt en voelen mensen zich veiliger.

Afbeelding: aftrap preventie met gezag

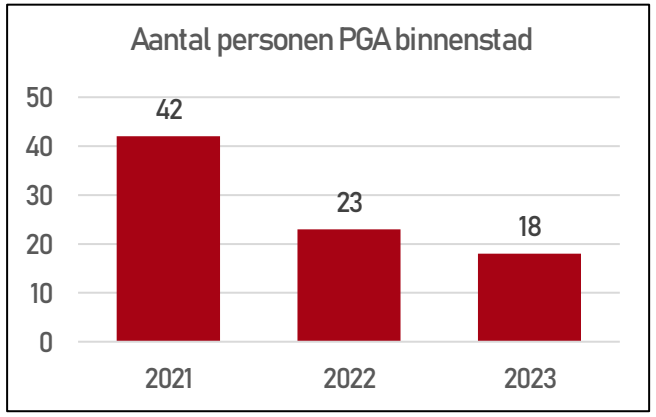
Dashboard veiligheid
Team veiligheid werkt met het dashboard veiligheid. In dit dashboard worden de politiecijfers op buurtniveau ingeladen en gedeeld met de wijkregisseurs in de stadsdelen. Hierdoor wordt op buurtniveau gemonitord en is er structureel inzicht in trends en ontwikkelingen.

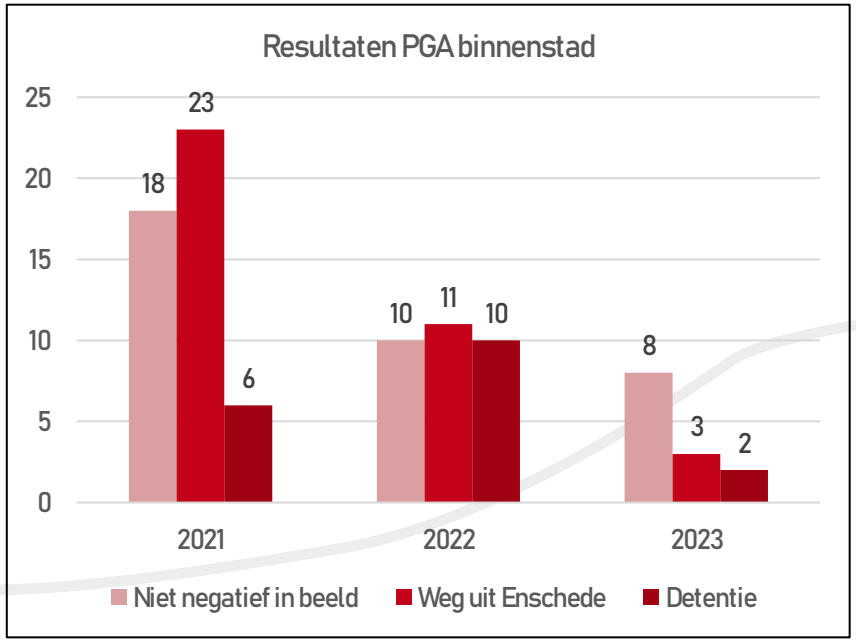
ENSCHEDE

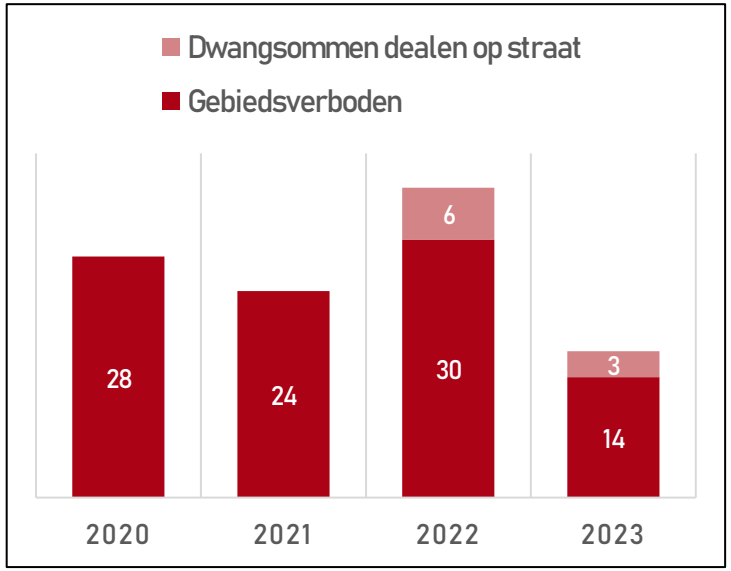
Gebiedsgerichte aanpak binnenstad

In 2021 zijn we begonnen met een persoonsgerichte aanpak (PGA) in de binnenstad. Er is inzichtelijk gemaakt welke personen betrokken zijn bij criminaliteit, overlast of andere problemen. Vervolgens hebben we op maat gemaakte interventies toegepast met als doel hun gedrag te veranderen. Ook de veiligheidspartners zijn zichtbaar aanwezig in het gebied waardoor we zaken sneller en integraal kunnen oppakken. We zien dat niet alleen het aantal personen van deze groep daalt, maar ook dat er steeds minder negatief gedrag vertoond wordt. Dit komt o.a. door de inzet van bestuurlijke maatregelen (gebiedsverboden en last onder dwangsommen), vooral in 2022. Het resultaat hiervan zien we terug in het straatbeeld, maar ook in het gehalveerde aantal gebiedsverboden die in 2023 zijn opgelegd. De meeste gebiedsverboden zijn opgelegd voor drugshandel en overlast in de binnenstad.

Het aantal fluctueert het hele jaar door. Het meetpunt was telkens 1 januari.

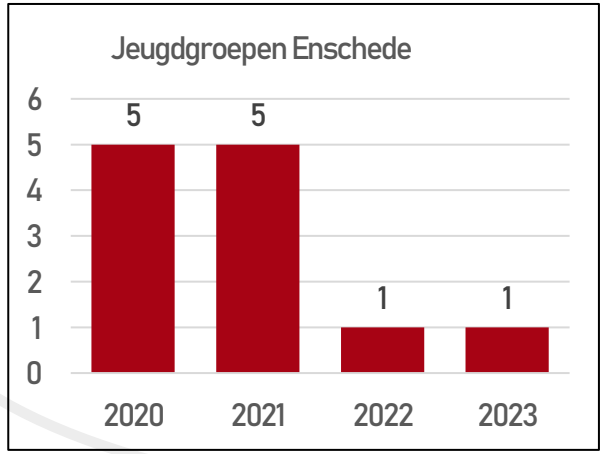
Cameratoezicht
We hebben 19 vaste camera's en 1 mobiele camera unit. Dit is een nuttig en noodzakelijk instrument voor in de binnenstad, zowel preventief als in repressief opzicht. Het levert een positieve bijdrage aan het vergroten van de veiligheid. Door het instellen van cameratoezicht kunnen openbare ordeverstoringen/overlast, vandalisme en geweldsmisdrijven worden voorkomen of verminderd, onveiligheidsgevoelens worden teruggedrongen en kan toezicht en handhaving effectiever plaatsvinden.

VEILIGE WIJKEN

Hoofdthema's:
(jeugd)overlast, Straatintimidatie

Jeugd

Er wordt constant aandacht besteed aan kwetsbare en risicovolle jongeren, vaak vatbaar voor criminaliteit. Veiligheidspartners, jeugdhulpverleners, leerplichtambtenaren en jongerenwerkers werken samen om jeugdoverlast te voorkomen en problemen bij jongeren tijdig te signaleren en aan te pakken. Er wordt daarnaast ingezet op het versterken van vroegsignalering. Hierbij worden signalen tussen professionals, gemeente en school vroegtijdig gedeeld om te voorkomen dat jongeren afglijden en in de criminaliteit komen. Om de weerbaarheid van jeugd te vergroten zijn meerdere educatie- en bewustwordingsprogramma's aangeboden. In de afgelopen vier jaar hebben we een afname gezien van overlastgevende en criminele jeugdgroepen.

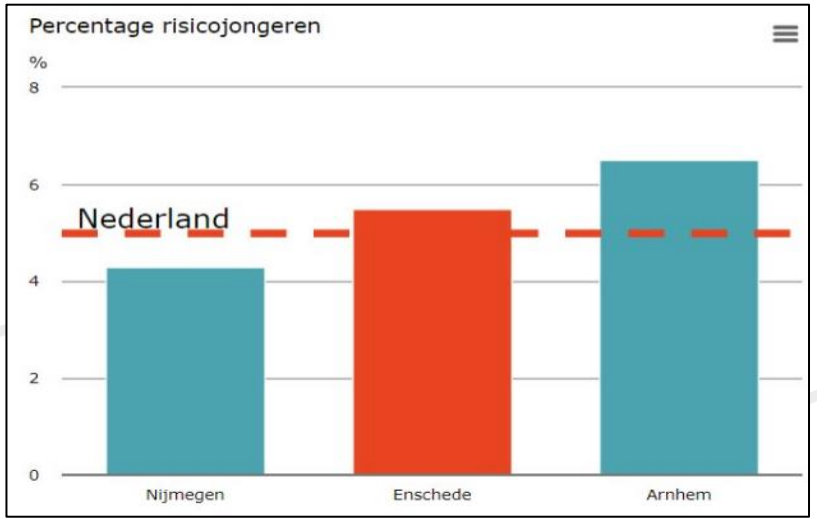

Straatintimidatie

Begin 2022 is Vizier een meldpunt tegen seksuele intimidatie in Enschede gestart. Er zijn 8 meldingen gedaan in 2022 en 7 meldingen in 2023. Dit zijn relatief weinig meldingen. De realiteit schetst echter een ander beeld. Dit is naar voren gekomen uit zowel de gesprekken met inwoners als het onderzoek 'seksuele intimidatie in Enschede'. Hieruit komt naar voren dat 64% van de respondenten seksuele straatintimidatie hebben ervaren. De grootste groep die dit heeft ervaren zijn vrouwen.

Risicojongeren

Het percentage risicojongeren ligt in onze gemeente op 5,50%. Dit zijn jongeren die een verhoogd risico lopen om zich schuldig te gaan maken aan strafbaar gedrag. Deze groep en de overige vormen van criminaliteit hebben een merkbaar effect op buurtbewoners en ondernemers. Om deze vormen van criminaliteit gebiedsgericht aan te pakken hebben we, in samenwerking met politie en justitie, de afgelopen jaren structureel ingezet op de binnenstad en de wijk Glanerbrug.

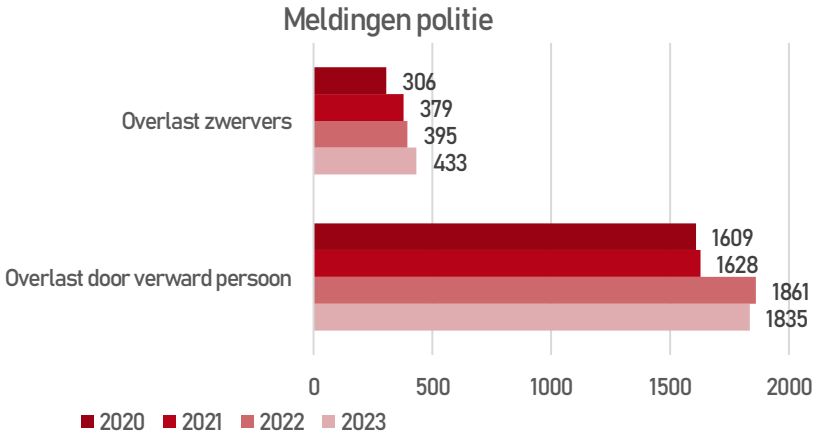
ENSCHEDE

ZORG & VEILIGHEID

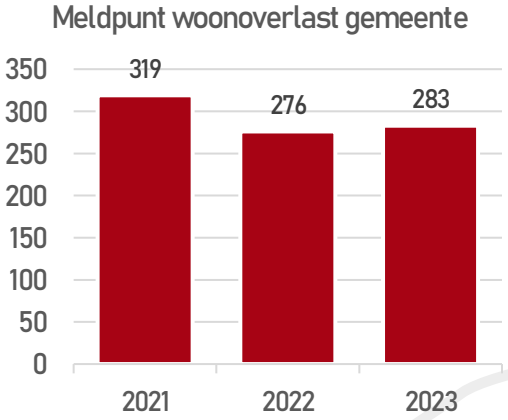
Hoofdthema's:
Overlast personen met verward gedrag en woonoverlast.

Iedere situatie van inwoners met persoonlijke problemen is anders. Soms is direct duidelijk dat een inwoner acuut hulp nodig heeft, maar in veel gevallen ligt dit genuanceerder. Partijen binnen het zorg- en veiligheidsdomein spannen zich in om passende hulp aan inwoners te geven. Vaak is sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, licht verstandelijke beperking of een combinatie daarvan. Ook kan dementie aan het verwarde of onbegrepen gedrag ten grondslag liggen.
Door een combinatie van verschillende oorzaken zien we dat zorgproblematiek verschuift naar veiligheidsproblematiek. De problemen kunnen zo groot worden dat inwoners een gevaar voor zichzelf of hun omgeving vormen en overlast en veiligheidsproblemen veroorzaken. Er is steeds vaker sprake van zwaar overlastgevende casuïstiek met een veiligheidsrisico.

Procesmanagement veiligheid gemeente
Casuïstiek waarin een veiligheidsrisico speelt, er sprake is van maatschappelijke onrust, een bestuurlijke maatregel gewenst is of waarbij partijen er in de onderlinge samenwerking niet uit komen wordt rechtstreeks bij het team procesmanagement gemeld. Uitgangspunt is te komen tot een éénduidige aanpak. Tegengestelde belangen te beslechten en het veiligheidsrisico te verkleinen. Indien nodig wordt de casus opgeschaald naar de verantwoordelijke bestuurders en lokale driehoek.

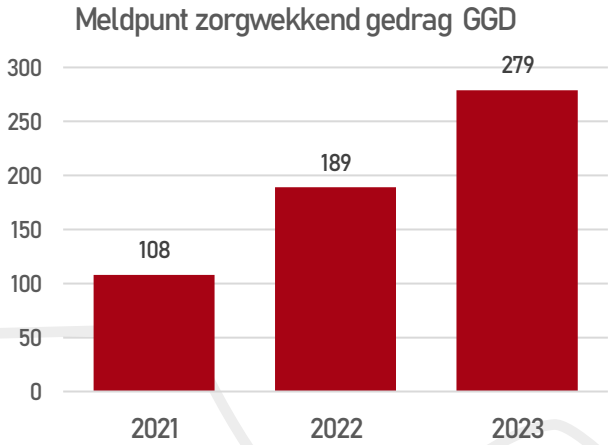

De politie noteert overlast verwarde personen hoofdzakelijk onder de twee bovengenoemde categorieën. Het gaat hier niet om individuele personen, het zijn vaak meerdere adressen die vaker terugkomen in de politieregistraties. Er zijn meerdere personen waar maandelijks meerdere keren politie-inzet op is. Vaak is er sprake van multi-problematiek en/of zorgmijding. Verder is er niet altijd sprake van overlast, bijv. wanneer personen zelf de politie bellen bij waanbeelden.

Circa 75% van deze meldingen worden intern doorgezet naar de afdeling handhaving, bouwen en milieu. Circa 20% van de meldingen worden (met toestemming) doorgezet aan de wijkagent, wijkregisseur en/of buurtbemiddeling.

Meldingen die binnenkomen bij het meldpunt woonoverlast zijn meestal niet de casussen waar de procesmanagers actief op inzetten. Zware woonoverlast casuïstiek worden vanuit professionals rechtstreeks bij het team procesmanagement gemeld. Momenteel (mrt 2024) staan er 41 casussen open waar procesregie over wordt gevoerd.

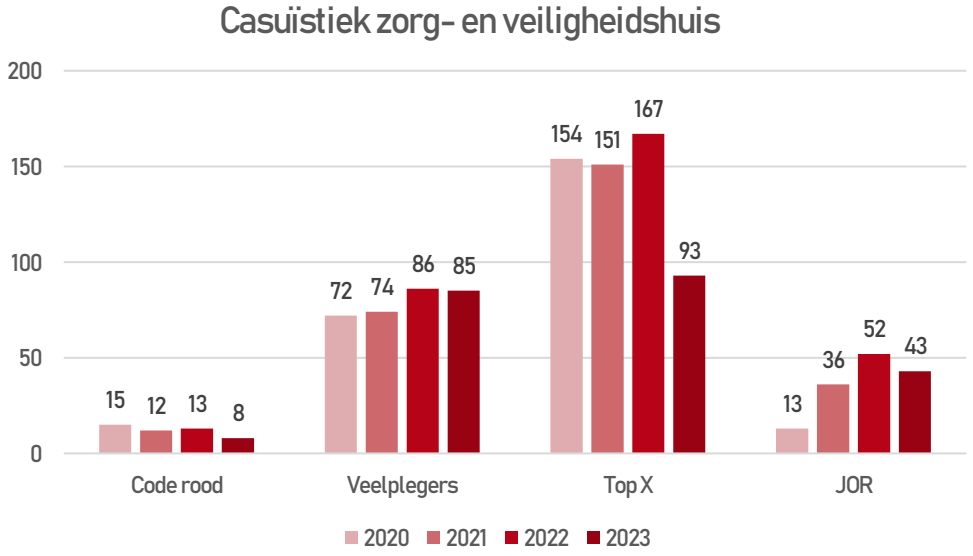

Het meldpunt is in 2021 gestart. De meldingen zijn veelal individuele niet acute meldingen. Sinds 2023 vindt iedere week een triage-overleg plaats waarbij bemoeizorg, het wijkteam en de GGD aansluiten. Sinds 2023 kan de politie rechtstreeks melding maken bij het meldpunt zorgwekkend gedrag.

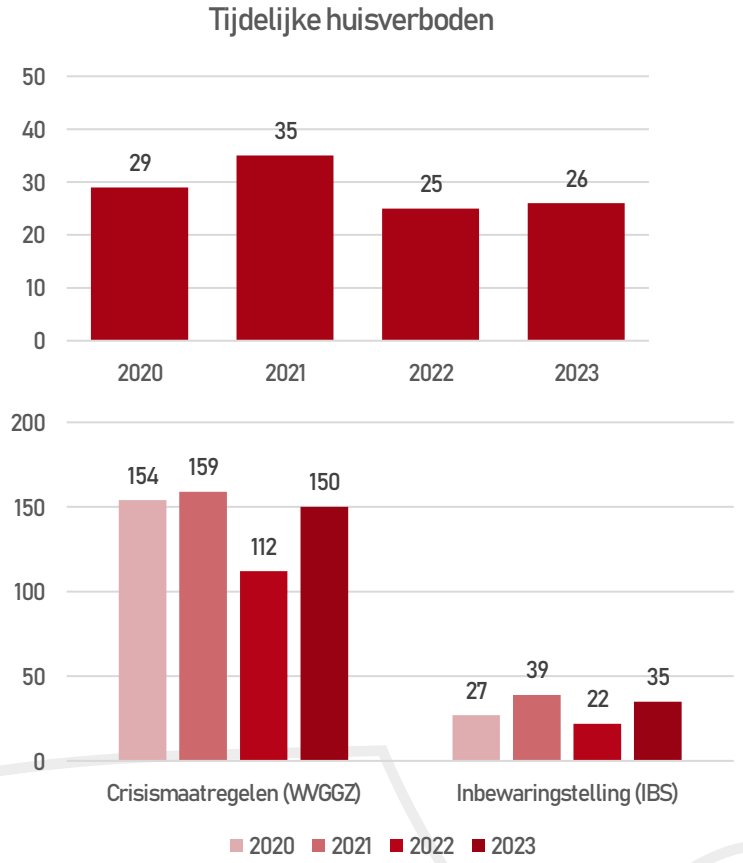
ENSCHEDE

ZORG & VEILIGHEID

Hoofdthema's:
Huiselijk geweld, jeugdcriminaliteit, personen met verward gedrag

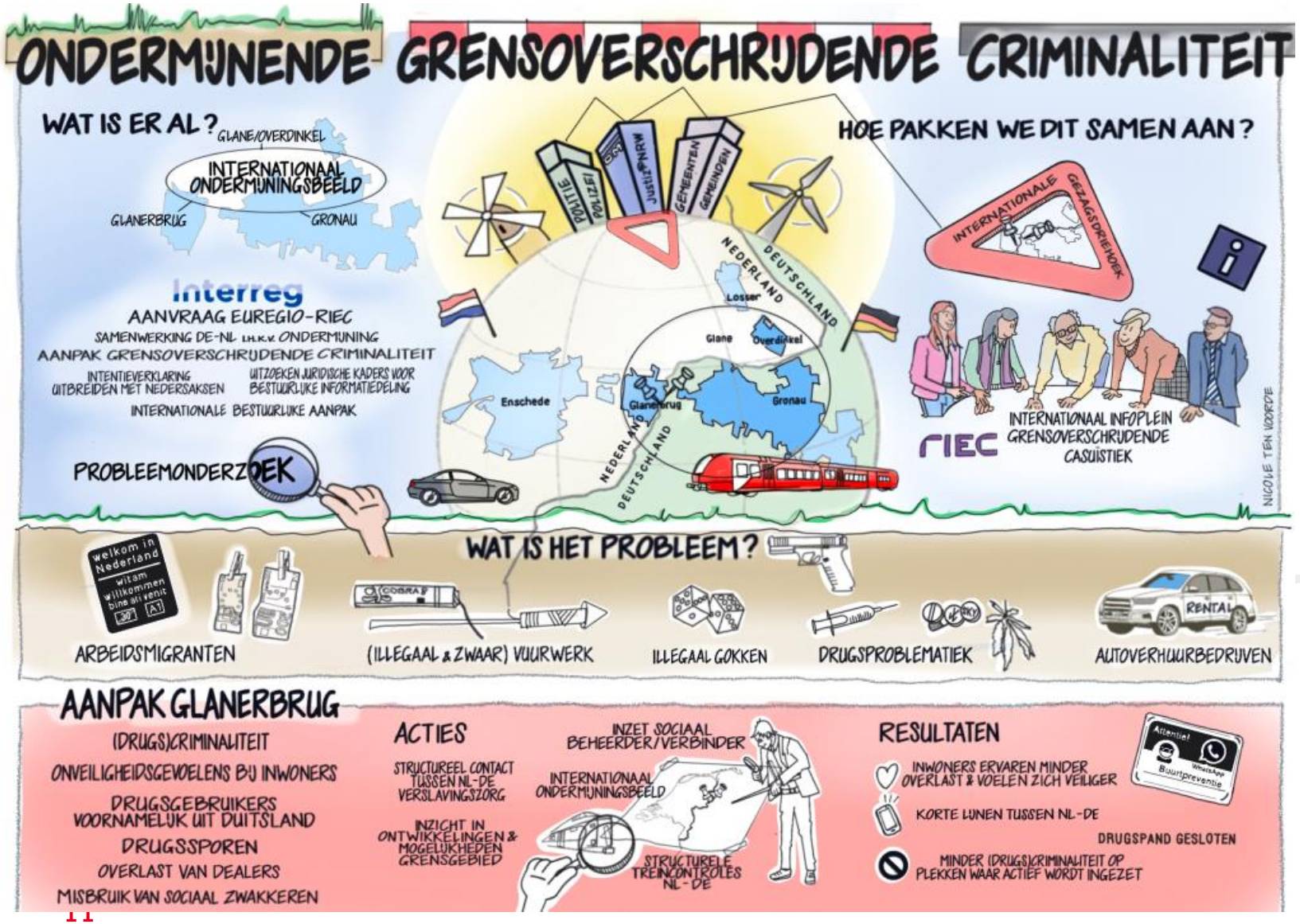
Procesmanagement veiligheid van de gemeente werkt bij deze casuïstiek samen met het veiligheidshuis Twente.

Code rood: betreft de zwaarste categorie huiselijk geweldplegers en stalkers.
Veelplegers: een veelpleger is een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van 5 jaren processen-verbaal tegen zich opgemaakt zag worden voor meer dan 10 misdrijffeiten.
Top X: betreft de meest complexe veiligheidscasuïstiek.
JOR: Justitieel overleg risicojeugd, men wordt hier besproken als er zorgen zijn om een jongere van 12 tot 23 jaar en hij of zij al eerder in aanraking is gekomen met justitie of de verwachting is dat dat binnen afzienbare tijd gebeurt.

De Wvggz regelt de rechten van mensen met psychische stoornissen, bij verplichte zorg in de ggz. De Inbewaringstelling valt onder de Wet zorg en dwang en regelt de rechten van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met bijv. dementie, die onvrijwillige zorg krijgen. De crisismaatregel is een beslissing van de burgemeester waarmee verplichte zorg toegepast kan worden.

ENSCHEDE

Hoofdthema
Grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit

We krijgen steeds meer zicht op de manier waarop criminelen gebruik maken van het grensgebied. Zo maken criminelen gebruik van verschil in wetgeving om bijvoorbeeld illegaal vuurwerk te verhandelen of om illegaal gokken te faciliteren. Om dit aan te pakken werken we meer en structureler met onze Duitse collega's samen.

ENSCHEDE

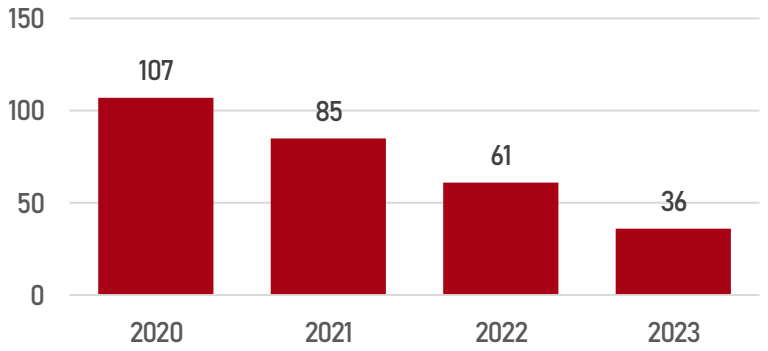
ONDERMIJNING

Hoofdthema's
Druggerelateerde criminaliteit

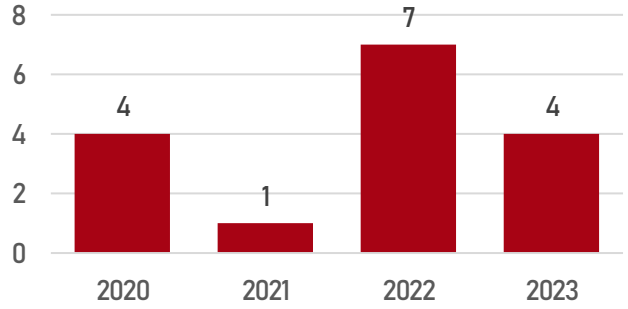
Er is veel meer drugscriminaliteit dan wordt weergegeven in de cijfers. Dat komt omdat veel drugscriminaliteit verborgen blijft (bijvoorbeeld drugshandel op verschillende plekken, drugslabs of hennepkwekerijen die nog niet zijn ontdekt, etc). Het aantal opgerolde hennepkwekerijen laat de afgelopen jaren een daling zien. De politie ziet dat de productie van- en handel in harddrugs een steeds grotere rol speelt binnen de georganiseerde criminaliteit in Twente.

Coffeeshops
We hebben 10 coffeeshops in Enschede. Ze worden periodiek gecontroleerd. Over het algemeen is er een positief beeld van de coffeeshops in Enschede en voldoen zij aan wet- en regelgeving. We overwegen wel een aanscherping van het coffeeshopbeleid.

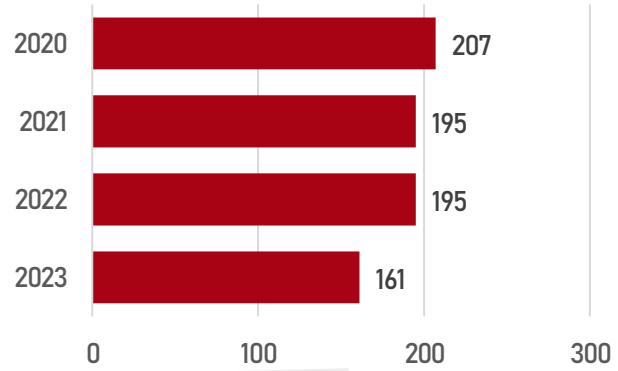
Opgerolde hennepkwekerijen per jaar

Dumpingen (synthetisch) drugsafval per jaar

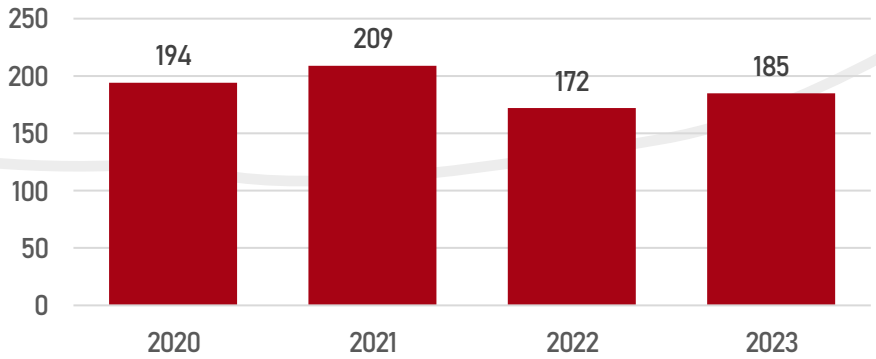

Drugsmisdrijven Enschede

Drugsmisdrijven bestaat uit:
- bezit soft- en harddrugs
- handel soft- en harddrugs
- vervaardigen soft- en harddrugs

Drugsgerelateerde meldingen bij Meld Misdaad Anoniem

ENSCHEDE

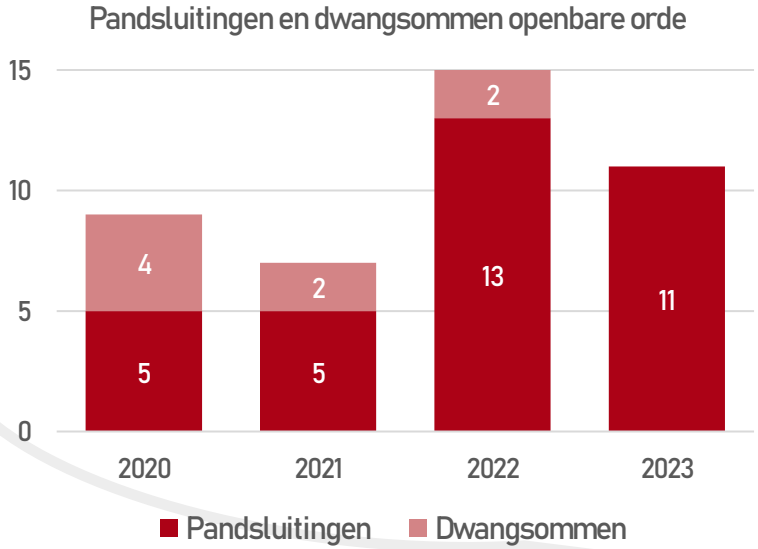
ONDERMIJNING

Hoofdthema's:
Ondermijning

We hebben de afgelopen jaren een stevige bestuurlijke aanpak van ondermijning neergezet. We hebben flink ingezet op de toepassing van Bibob, waarmee we voorkomen dat criminelen verder voet aan de grond krijgen. We zijn meer en gerichter gaan controleren en zetten onze bevoegdheden creatief en effectief in. Door onze aanpak hebben we steeds beter zicht op de criminele netwerken en locaties waar onder- en bovenwereld samen komen. We zien dat ondermijning een moeilijk grijpbaar fenomeen is, dat nog te veel loont (er wordt enorm veel geld mee verdiend), en waarbij misbruik wordt gemaakt van kwetsbare mensen en gebieden. De impact van ondermijning op onze maatschappij is enorm, maar niet altijd zichtbaar (hidden impact crime).

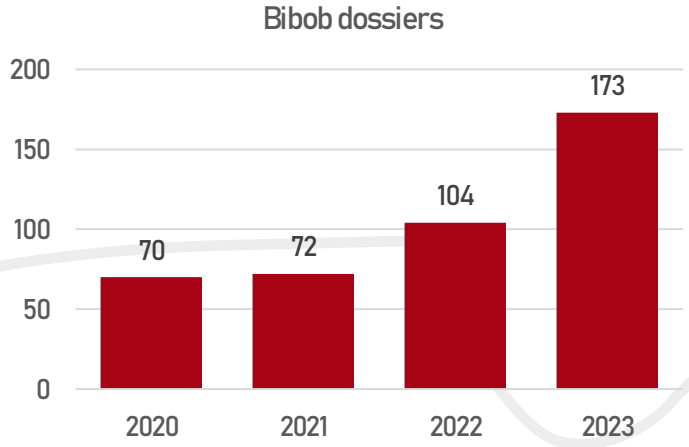
Overige bestuurlijke maatregelen ondermijning:

- Opleggen gebiedslasten in ondermijningscasuïstiek (hennep en bouw- en woningtoezicht)
- Intrekken uitkeringen bij constateren ondermijning

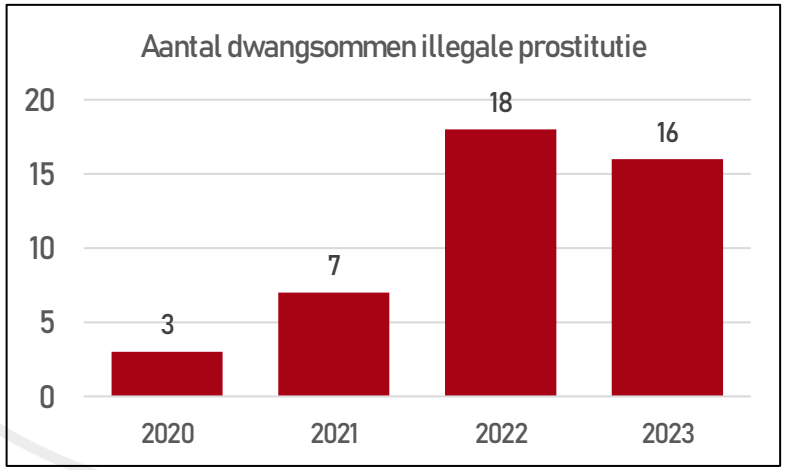
Controles die bijdragen aan de aanpak van Ondermijning:

- Multidiscipinaire Integrale Acties (MIA)
- Buitengebied preventie- en controledagen
- Garagebox controles
- Controles op horeca, zorgbureaus, kamerverhuur, coffeeshops, smart-head- en giftshops, bedrijventerreinen, transportsector, spookbewoning, uitkeringsfraude, veilig gebruik van panden, illegaal gokken, vuurwerk
- Gebiedsgerichte controles (bv. Haven)

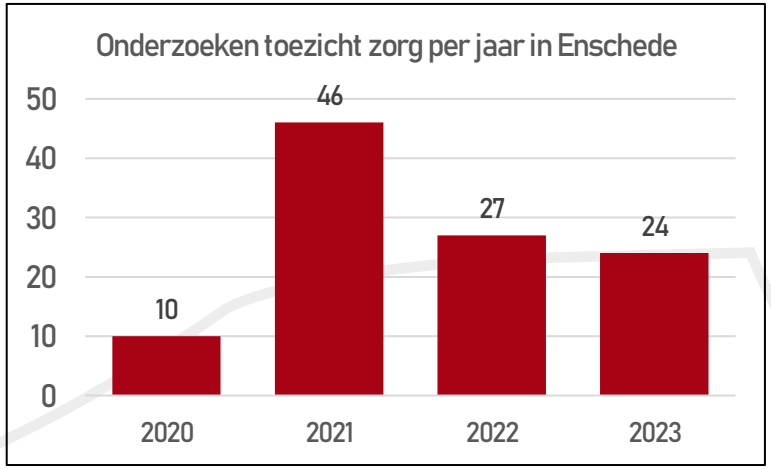

ENSCHEDE

Illegale prostitutie
Mede door de opkomst van sociale media zien we een verplaatsing van vergund sekswerk in clubs, escortservice etc. naar zelfstandig sekswerk in woningen. In Enschede zijn dagelijks circa 40 zelfstandige sekswerkers actief vanuit woningen, waarbij het aanbod bijna altijd online plaatsvindt. De sekswerkers, die bij controles in woningen worden aangetroffen, zijn meestal niet in Enschede of Nederland woonachtig, maar afkomstig uit vooral Zuid-Amerika en Oost-Europa. Zij werken vaak kort in Enschede en verplaatsen zich dan weer naar een andere gemeente. Het sekswerk wordt gefaciliteerd door eigenaren of huurders van woningen. Het risico van seksuele uitbuiting, mensenhandel en georganiseerde criminaliteit is hierbij groot. De inzet van toezicht en handhaving is in hoofdzaak hierop gericht.

Zorgfraude
Een zeer kwalijke vorm van criminaliteit is zorgfraude. Fraudeurs misbruiken het zorgstelsel voor eigen financieel gewin, en kwetsbare inwoners krijgen niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben. In Twente alleen al gaat het om miljoenen euro's aan zorggelden die niet aan de juiste zorg besteed wordt. In Enschede hebben we de afgelopen jaren meerdere casussen van zorgfraude gehad, waarbij een substantieel aantal ook relaties hebben met woonoverlast en ondermijnende criminaliteit (bijv. hennepteelt). De aanpak van zorgfraude is complex omdat er veel organisaties en regels bij betrokken zijn. Het bestrijden van zorgfraude is een belangrijke prioriteit. We voeren regelmatig controles en onderzoeken uit. De afgelopen jaren hebben we een aanpak neergezet samen met de partners, waarmee we als Twente voorloper zijn in Nederland.

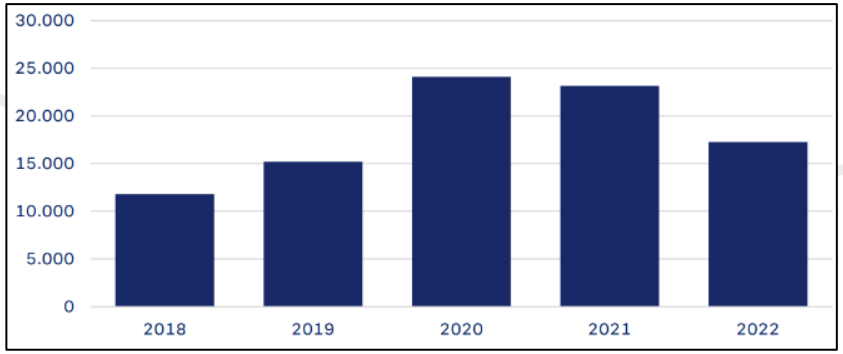

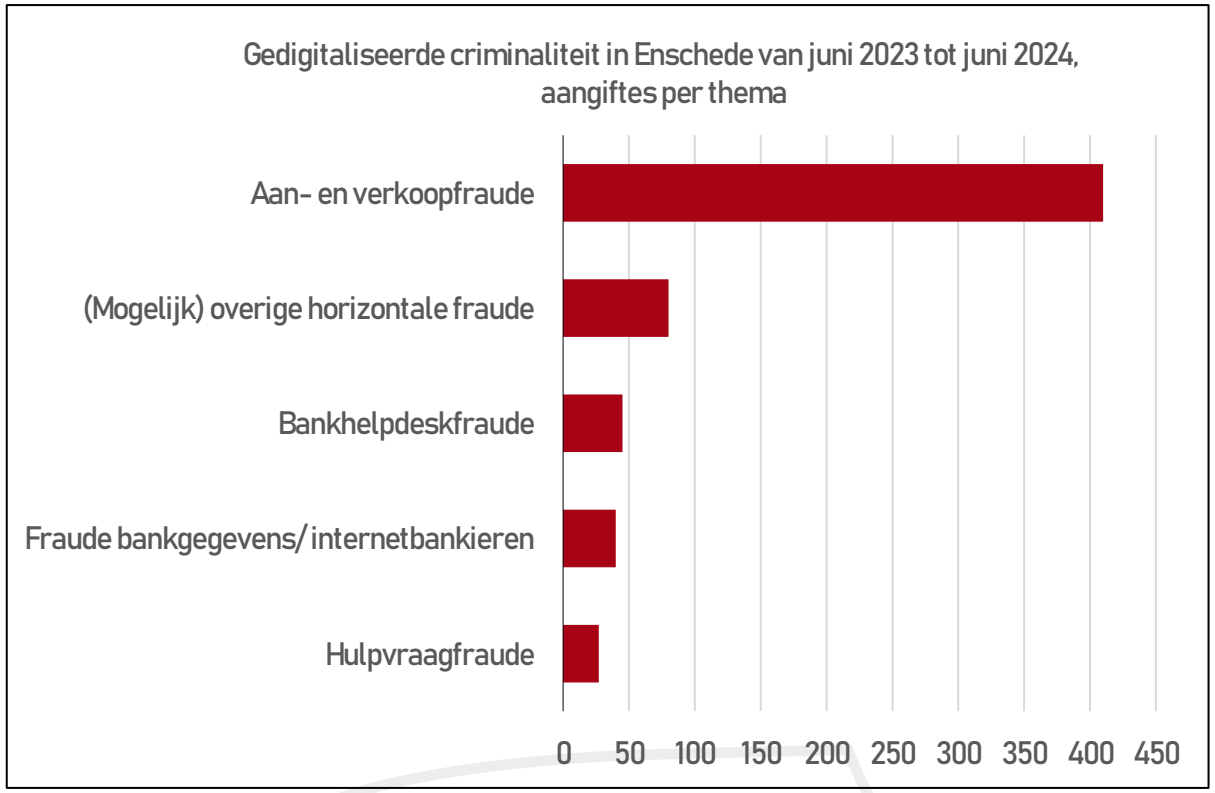
DIGITALE CRIMINALITEIT

Hoofdthema's
Digitale criminaliteit

Digitale criminaliteit
Digitale criminaliteit bestaat uit cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Cybercrime wordt gepleegd met ICT als doel én als middel (bijvoorbeeld hacken en Ddos aanvallen). Gedigitaliseerde criminaliteit bestaat uit strafbare feiten die gepleegd worden *via* de digitale weg, zoals bijvoorbeeld phishing en betaalverzoekfraude. In coronatijd zagen we digitale criminaliteit flink toenemen. Hoewel het geregistreerde aantal weer wat is afgenomen na corona, zien we over de lange termijn een stijging in digitale criminaliteit. Er is naar verwachting ook veel digitale criminaliteit die nog niet geregistreerd is, omdat het lang niet altijd wordt opgemerkt en vervolgens gemeld bij de Politie. Als gemeente zetten we ons in om de cyberweerbaarheid van kwetsbare doelgroepen (ondernemers, jongeren en ouderen) te vergroten. Hiervoor hebben we verschillende preventieve programma's opgezet, zoals bijv. Hack Shield en Jeugdwerk Online. Regionaal werken we samen met de Twentse gemeenten, Politie en OM (binnen het 'expertteam digitale criminaliteit Twente') aan een cyberweerbare regio.

Digitale criminaliteit Oost-Nederland

Slachtofferschap
We zien dat slachtofferschap sterk varieert per type delict. Waar aan- en verkoopfraude vooral slachtoffers kent tussen de 26 en 55, zijn slachtoffers van bankhelpdeskfraude en hulpvraagfraude (waarbij fraudeurs zich voordoen als bekenden met een hulpvraag) vooral 56 jaar en ouder. Digitale seksuele afpersing ('sextortion') komt vaker voor onder jongeren, terwijl ondernemers relatief vaak slachtoffer zijn van cybercrime-vormen zoals ransomware en hacken.

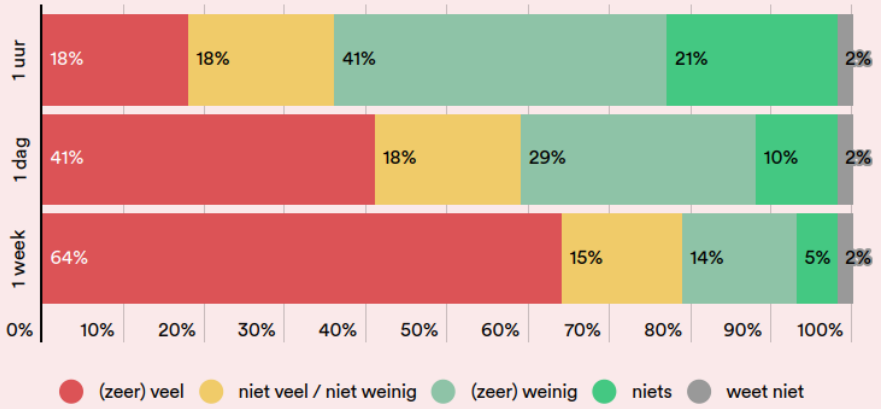
ENSCHEDE

DIGITALE CRIMINALITEIT

Uitkomst ondernemerspanel Enschede

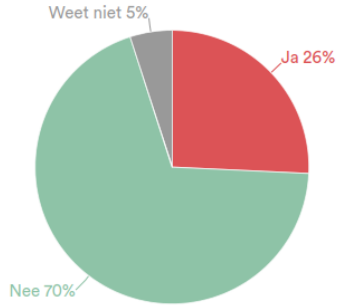
Inschatting schade

Hoeveel schade lopen bedrijven op als de belangrijkste IT voorzieningen uitvallen?

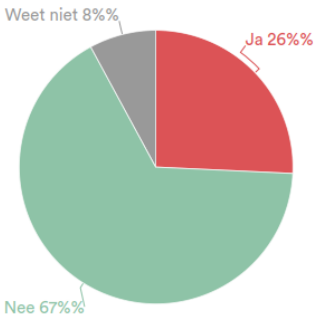

Ervaringen met digitale criminaliteit

Ervaren ondernemers wel eens problemen op het gebied van digitale veiligheid?

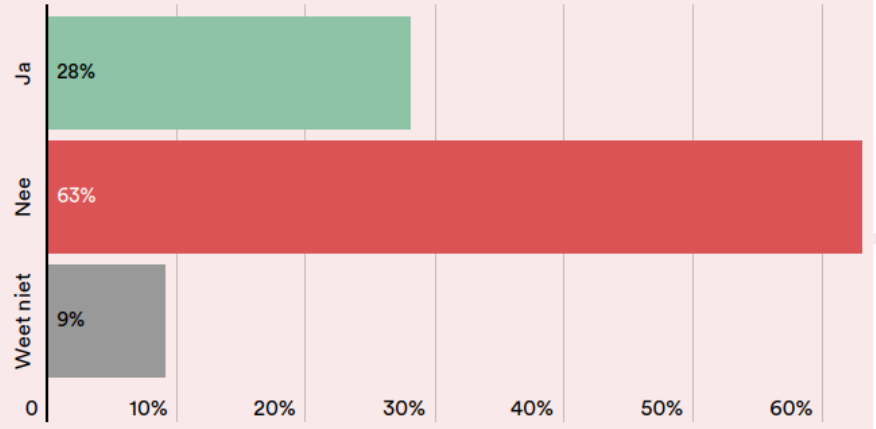

Hebben ondernemers in het verleden te maken gehad met digitale criminaliteit?

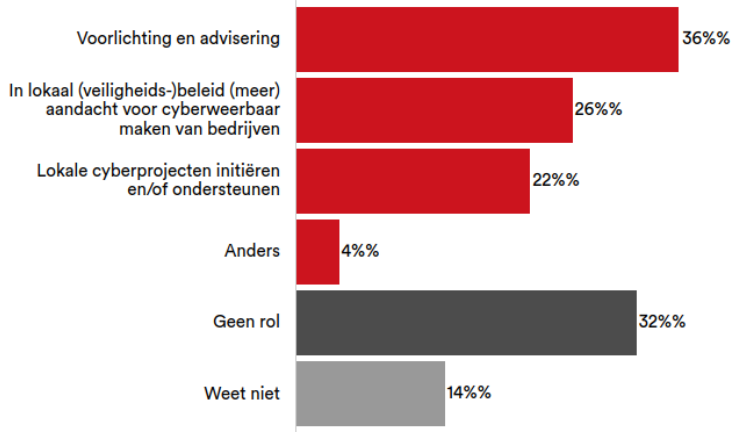
Digitaal weerbaar

Hebben bedrijven een plan in het geval van een digitale aanval?

Ondersteuning gemeente

Welke rol verwachten ondernemers van de gemeente ten aanzien van digitale veiligheid en weerbaarheid?

ENSCHEDE

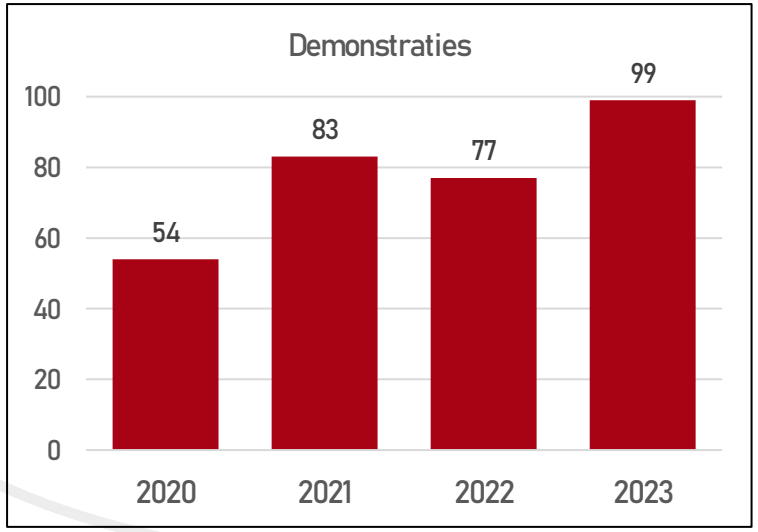
OPENBARE ORDE & MAATSCHAPPELIJKE ONRUST

Hoofdthema's: Manifestaties en demonstraties, Radicalisering en extremisme, evenementen, uitgaan en voetbal.

We hebben geïnvesteerd in het vormen van netwerken binnen "gesloten culturen/gezinsverbanden" en het verstevigen en onderhouden van de signalerings- en interventiepositie in de stad. We investeren vooraf goed in het contact met organisatoren om manifestaties en demonstraties mogelijk te maken. Naast het feit dat we meer demonstraties zien, neemt de complexiteit eveneens toe. In 2020 en 2021 stond corona vooral centraal. In 2022 en 2023 zien we meer verharding bij demonstraties over geloof, klimaat en tegenstellingen tussen groepen in de samenleving.

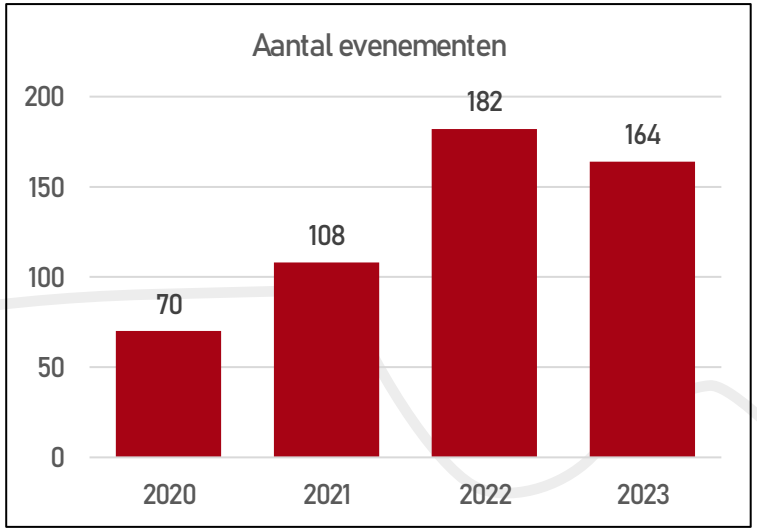
FC Twente

In het kader van de persoonsgerichte aanpak (PGA) treden we gezamenlijk met partners stevig op tegen voetbal hooligans. Inmiddels zijn er ruim 100 (landelijke) stadionverboden uitgereikt en 20x een last onder dwangsom opgelegd. Vooral Europees voetbal vraagt veel inzet vanuit gemeente en politie.

Radicalisering en extremisme

We zien een verharding ontstaan in onze samenleving, waarbij het 'wij-zij denken' steeds meer toeneemt. Extremisme vanuit zowel de linkse als de rechtse hoek. Bij religieuze radicalisering maar ook bij radicalisering die voortkomt uit zorgen over milieukwesties. Wij hebben een belangrijke rol in de preventieve en integrale aanpak van radicalisering en extremisme. Daarom zijn en blijven wij goed in gesprek met onze inwoners, ondernemers en bedrijven. Indien nodig bespreken we casuïstiek op de casustafel radicalisering & extremisme.

ENSCHEDE

SAMENWERKEN MET INWONERS

Er is de afgelopen jaren veel ingezet op samenwerken met inwoners. Met het zichtbaar maken van de vele voorbeelden krijgt de inwoner een gezicht als samenwerkingspartner van de gemeente in de zorg voor veiligheid. De voorbeelden maken tastbaar en concreet hoe samenwerking er in de praktijk uitziet en hoe wij hier als gemeente Enschede invulling aan geven. We laten het verhaal achter de cijfers zien in praktische, inspirerende verhalen.

CASUS AANPAK BINNENSTAD

Samen werken aan een veilige binnenstad

Straatintimidatie, drugsoverlast, steekincidenten. Bezoekers, bewoners en ondernemers in de binnenstad voelen zich lange tijd onveilig. De gemeente zet vanaf 2020 stevig in op het verbeteren van de veiligheid. Daarbij zijn drie principes leidend: korte lijnen, noaberschap en dichtbij zijn. Vier jaar later is er een vast wijkpunt aan de Heurne en de top 40 van overlastgevers is teruggedrongen naar 15 overlastgevers.

Fotobijschrift: Van links naar rechts Bastian Drees (gemeente Enschede), Petra Westendorp (Heel Bijzonder) en Esmé Sassen (Brasserie Willemientje) bij het nieuwe wijkpunt aan de Heurne.

Vaste functionaris

In 2020 gaat Bastian Drees aan de slag als verbindingsambtenaar veiligheid met als taak: de veiligheid verbeteren in de binnenstad. “Er leefde een enorm gevoel van onveiligheid, maar ook het gevoel niet begrepen en gehoord te worden door instanties, zoals de gemeente en de politie. Het vertrouwen daalde, mensen belden niet meer. Er gebeurde ook echt wat in die periode”, zegt Bastian Drees. “Straatintimidatie door grote groepen dealers en gebruikers. Er was een aantal steekincidenten. Dat ging altijd tussen dealers en gebruikers, willekeurige voorbijgangers worden daar vrijwel nooit de dupe van. Maar als er een groep van 25 mannen staat die aan het dealen zijn en mensen intimideren, dan voel je je niet veilig.”

Heftige periode voor bewoners en ondernemers

Esmé Sassen, eigenaresse van Brasserie Willemientje en Petra Westendorp van Heel Bijzonder hebben in die tijd veel gezien en meegemaakt. “Er stond een grote groep mannen bij de Irenepromenade, er werd openlijk gedeald. Ze kijken je gewoon recht aan en geven vervolgens de drugs gewoon aan hun klandizie. Er was in die tijd best wel wat strijd in die groep. Ik doe boodschappen bij de Jumbo en op sommige momenten heb ik weleens gedacht: als er nu iets uitbreekt, sta ik er middenin. vertelt Esmé Sassen. “En die steekpartijen, ja, als je er zo aan terugdenkt, dan is er wel wat gebeurd hier, dat was behoorlijk heftig.”

Persoonsgerichte aanpak en extra cameratoezicht

Er volgt een persoonsgerichte aanpak, waarbij de gemeente samen met de politie een top 40 van overlastgevers opstelt. “Die top 40 zijn we gaan volgen om een dossier op te bouwen en te kijken of we een gebiedsverbod op konden leggen.” Verder zijn politie, stadstoezicht en particuliere beveiligers meer en zichtbaarder aanwezig. Het cameratoezicht wordt uitgebreid en er komt een caravan die werkt als een mobiel wijkpunt, zodat mensen terecht kunnen met meldingen en vragen. “Ik ben regelmatig naar die caravan toe gelopen als ik dacht: het gaat hier niet goed”, zegt Petra. De caravan is inmiddels Wijkpunt 32, een vast wijkpunt voor de komende vijf jaar. Zodat de gemeente letterlijk in het hart zit waar de problematiek zich afspeelt. “We zijn begonnen met een top 40 van overlastgevers en we zitten nu op een top 15. Dat zie je ook terug op de straat. De overlast neemt af”, zegt Bastian Drees.

Stadsgesprek met 80 betrokkenen

Belangrijk is ook het gesprek met de stad en het betrekken van inwoners, ondernemers en andere instanties die een rol in spelen in de veiligheid en leefbaarheid van de binnenstad. Om dit stadsgesprek te voeren, wordt gekozen voor de werkmethodiek Future Search. In november 2022 gaan 70 betrokkenen drie dagen met elkaar aan het werk om te kijken naar het verleden, het heden en de toekomst van de Enschedese binnenstad. Daar komen 10 actieplannen uit voort. “Maar vooral de drie principes zijn tot op de dag van vandaag leidend: korte lijntjes, noaberschap en dichtbij zijn. Want uiteindelijk gaan veiligheid en leefbaarheid altijd om menselijk contact”, zegt Bastian Drees.

Structurele aandacht voor veiligheid

Petra en Esmé zijn blij met de verbeteringen. En met het feit dat er meer contact en wederzijds begrip is ontstaan tussen de partijen in de binnenstad. “We hadden een veiligheidsapp met de politie erbij in, die wordt nu bijna niet meer gebruikt. Daarin hebben we destijds melding op melding op melding gedaan. Het is echt een stuk beter geworden. Maar er zijn nog steeds veel aandachtspunten.” Dat is ook de reden waarom Wijkpunt 32 de komende vijf jaar zeker open blijft. Bastian Drees: “We willen dichtbij zijn, aanwezig zijn en de korte lijntjes en het noaberschap behouden. Want we hebben veel bereikt, maar ook nog veel te doen.” En dat kan niet zonder participatie en samenwerking. “We participeren met deze aanpak iedere dag.”

CASUS REDEMPTORISTENPARK

Van onrust en drugsoverlast naar een veilige en leefbare woonwijk

In het Redemptoristenpark in het oostelijke deel van Enschede hebben betrokken bewoners samen met de gemeente, politie en andere instanties de handen ineengeslagen om de buurt veiliger en leefbaarder te maken. Door gerichte acties, zoals het sluiten van drugspanden en het inzetten van een sociaal beheerder, voelen inwoners zich weer veilig in hun eigen wijk. "Iedereen had het gevoel: er moet hier nu echt wat gebeuren."

Fotbijschrift: Sociaal beheerder Kim Menkehorst (links) en wijkbewoner Jan Pijs zetten zich beide in voor een veilige en leefbare wijk.

Veel drugsoverlast en gevoelens van onveiligheid

Het is 2017 als bewoner Jan Pijs naar het Redemptoristenpark in Glanerbrug verhuist. "Het eerste jaar had ik spijt dat ik hier ben komen wonen", zegt hij. "Geluidsoverlast, drugsdealers, veel junks en de wijk lag er verpauperd bij. Het was niet best." Door de ligging van het Redemptoristenpark vlakbij de grens en de verschillen in het Nederlandse en Duitse drugsbeleid, trekt de wijk veel Duitse drugsverslaafden en dealers aan. "Ik dacht: verdorie, het is zo'n mooi stukje van Enschede om te wonen, ik ga er alles aan doen om te proberen dat de overlast vermindert. Mijn huis moet mijn veilige haven zijn."

Observeren en rapporteren

Jan spreekt in de buurt dealers en drugsverslaafden aan en jaagt mensen die voor overlast zorgen weg. "Ik heb een militaire achtergrond, dus ik ben niet bang aangelegd, maar ik ben ook niet naïef." Daarom begint hij met het observeren en rapporteren van overlast, zodat de instanties een dossier op kunnen bouwen. "Als je als inwoner iets meldt en dat is gegrond en gedegen, dan sta je er niet alleen voor", heeft Jan Pijs de afgelopen jaren ervaren.

Gemeente en partners werken samen

Dat het Redemptoristenpark een 'hotspot' is voor drugsgebruikers was bekend bij verschillende instanties. Woningcorporatie Domijn verhuurt op het park woningen en het RIBW (Regionale Instelling voor Beschermd en Begeleid Wonen) begeleidt in deze buurt bewoners die langdurig psychiatrische problemen hebben. Ook de politie en de gemeente kennen de situatie. "Maar je kunt niet zomaar optreden of panden sluiten, daar moet een gegronde reden voor zijn", vertelt Ilonka Benneker, adviseur veiligheid bij de gemeente.

Luisteren naar inwoners

Als de onrust in het Redemptoristenpark aanhoudt, besluiten betrokken partners in 2022 nauwer te gaan samenwerken. De inzet van politie wordt verhoogd en er wordt een caravan in de wijk gezet waar inwoners worden uitgenodigd om hun ervaringen en zorgen te delen. "De caravan was zichtbaar en veel mensen deelden hun verhaal. We hoorden vaak hetzelfde verhaal over de overlast door drugsdealers en drugsverslaafden. Maar het ging ook over plekken waar de verlichting slecht was, het verhuurbeleid van Domijn, jongeren die rondhangen. We hebben alles genoteerd en zijn toen met partners om tafel gegaan", vertelt Ilonka Benneker.

Sluiting drugspanden

In 2022 starten de partners met een zeswekelijks overleg met politie, gemeente, Domijn en RIBW. Al snel sluiten ook partijen als Alifa, Surplus en Liberein zich aan. Door de samenwerking met partners en de vele gesprekken met inwoners ontstaat er een goed beeld van wat er speelt en leeft in de wijk. Alle partners en de inwoners zijn het erover eens dat er een ingrijpende veranderingen nodig zijn om het Redemptoristenpark veiliger en leefbaarder te maken. In 2023 blijft het niet alleen bij praten. Op last van de burgemeester worden twee drugspanden gesloten.

Duidelijke toekomstvisie

Ook komt er een duidelijke toekomstvisie voor de wijk. Het park moet een prettige en veilige woonlocatie worden waar 55 plussers voorrang krijgen. Een park waar mensen elkaar kennen, met elkaar in contact staan en waar de sociale cohesie groot is. Een park waarbij burgerparticipatie centraal staat en waar mensen zich veilig voelen.

Sociaal beheer in de wijk

Om die doelstelling te bereiken, wordt ingezet op sociaal beheer. Vanaf 1 september 2023 werkt Kim Menkehorst vanuit de Stichting Surplus in de wijk. “Toen ik hier kwam waren de grootste boosdoeners vertrokken, maar veel mensen waren nog steeds huiverig en bang voor wat weer terug zou komen in de wijk.” Als sociaal beheerder voert Kim met zeker 70 bewoners gesprekken over hun ervaringen, behoeften, maar praat ook breder over hoe het is om op het park te wonen. “Ik ben er als aanspreekpunt, om contact te maken met mensen, maar ook om praktische hulp te bieden waar dat kan. Zo hebben we al heel wat mensen geholpen met tuinwerkzaamheden die ze zelf niet meer konden doen.”

Kleinschaligheid en maatwerk als les

Twee jaar later is de rust teruggekeerd in het Redemptoristenpark. Bewoners geven aan dat ze zich veiliger voelen en waarderen het dat er naar ze geluisterd is. Het succes van de aanpak schuilt volgens Ilonka Benneker in de kleinschalige aanpak waardoor er ruimte is voor maatwerk. “Ga met mensen in gesprek en begin klein. Dat kan niet met heel Enschede tegelijkertijd, of met 30.000 mensen. Maar als je klein begint, kun je maatwerk leveren en snel resultaten boeken. Dat hebben we gezien in deze wijk.” Ook de samenwerking met inwoners en andere partners was een succesfactor. “Iedereen had het gevoel: er moet hier nu echt wat gebeuren.”

METHODIEK KERNKRACHT

Juliano weet als Roma wat er speelt in gesloten gemeenschappen

Hoe kom je als gemeente of overheidsinstantie in contact met mensen die al jaren leven in gesloten netwerken? De gemeente Enschede werkt sinds 2021 succesvol samen met sleutelfiguren die zelf uit de gesloten gemeenschappen komen. De preventieve aanpak heeft al in 85 casussen zijn vruchten afgeworpen. "We pakken de problemen aan waar het echt nodig is."

Foto: Juliano Nicolic is sleutelfiguur in de Romagemeenschap, met zijn stichting Second Chance werkt hij samen met de gemeente Enschede en helpt hij inwoners in gesloten gemeenschappen.

Investeren in gesloten gemeenschappen is investeren in de toekomst

"Ik kom niet bij dit gezin binnen." Dat is iets wat Peter Wilde, projectleider bij de gemeente Enschede, regelmatig hoort van professionals. Vaak gaat het dan om gezinnen in gesloten (familie)netwerken. Bijvoorbeeld Roma, gezinnen in de Syrisch Orthodoxe gemeenschap of gezinnen in sociale achterstandswijken. In dit soort gezinnen spelen al van generatie op generatie meerdere problematieken. Van schoolverzuim tot criminaliteit, van werkloosheid tot illegaliteit. Door te werken met sleutelfiguren en intermediairs die zelf onderdeel uitmaken van de gesloten gemeenschappen, is het de afgelopen jaren gelukt om wél binnen te komen en mensen te helpen. Dankzij het project Roma aan zet en het project Kernkracht is tussen 2021 en 2024 in 85 casussen hulp geboden. "Het is zowel preventief als repressief, we investeren hiermee echt in de toekomst", zegt Peter Wilde.

Samenwerken met sleutelfiguren

Juliano Nicolic is één van de sleutelfiguren uit de Romagemeenschap die vanaf het begin betrokken is bij dit project. Hij komt als tweejarig jongetje uit Zagreb met zijn Romafamilie terecht in Oldenzaal. Zijn moeder stimuleert hem naar school te gaan en te gaan sporten. "Ze ze zei tegen mij en mijn broertjes: ik wil niet dat jullie hetzelfde leven hebben als wij." Zo ontmoet hij buiten het gesloten systeem ook Nederlandse kinderen. "Dan leer je twee kanten kennen, 90 tot 95% van de Roma's deed dat niet, die bleven in hun eigen gesloten gemeenschap. Ik was destijds de enige Roma die werkte. Ik spoorde volgens andere Roma niet helemaal. Waarom zou je gaan werken?"

Er speelt altijd meer: op zoek naar de oorzaak

Als Roma besluit Juliano andere Roma te helpen. Hij wil het patroon doorbreken van schulden, problemen, criminaliteit, uithuisplaatsingen en altijd angstig zijn. "We willen de jeugd een normaal leven bieden en daarom doen we er alles aan om kinderen naar school te krijgen", zegt Juliano. Want, weet ook Peter Wilde: "Als kinderen niet naar school gaan, speelt er altijd meer." Tradities en culturen spelen in gesloten gemeenschappen vaak een grote rol. In Romafamilies is er bijvoorbeeld geen onderwijstraditie, zijn de kinderen nodig om voor inkomen te zorgen en sommige families vinden het belangrijk dat er getrouwd wordt in bekende Romakringen. Naar school gaan is dus zeker niet vanzelfsprekend en als leerplichtambtenaar kun je dan moeizame gesprekken voeren, weet Peter Wilde. In het project Roma aan zet is geregeld dat mensen uit de Roma-gemeenschap in gesprek gaan met de ouders en de kinderen zelf naar school brengen. Het is één van de vele voorbeelden van de rol die sleutelfiguren vervullen die de gemeenschap van binnenuit kennen. Peter Wilde: "Mensen die buiten de systemen vallen, kun je nou eenmaal niet met dezelfde systemen helpen."

Methodiek Roma uitgebreid naar andere gesloten doelgroepen

Het werken met sleutelfiguren in het project Roma aan zet was zo succesvol, dat de methodiek ook is ingezet voor andere gesloten (familie)netwerken.
Juliano Nicolic: "Ik ben zelf verrast dat we met dit initiatief zo snel resultaat hebben gekregen. Als ik nu terugkijk, waren er twee tot drie jaar geleden mensen waarvan we dachten: dat heeft nul procent kans van slagen. Maar die mensen hebben nu een eigen bedrijf, ze werken, ze gaan naar de kerk. Ik had verwacht dat we hier minimaal tien jaar over zouden doen. Zonder deze samenwerking hadden veel Roma's op straat geleefd of in de gevangenis gezeten", zegt Juliano, die als medeoprichter van de Stichting Second Chance de methodiek van sleutelfiguren nu ook inzet bij andere doelgroepen.

Inzichten en lessen uit deze projecten

De belangrijkste les uit deze methodiek is volgens Juliano Nicolic is dat je moet begrijpen wat er speelt in een gemeenschap, dat je er onderdeel van moet zijn om snel het vertrouwen te krijgen. Maar je moet volgens hem ook anders dan instanties te werk gaan. "En vooral vanuit levenservaring dingen inzetten in een gezin die je zelf hebt gemaakt." Volgens Peter Wilde vraagt dat om maatwerk. "We hebben als overheid alles geregeld in systemen en we hebben heel veel in huis, maar we passen alles generiek toe en hiervoor heb je maatwerk nodig." Het beeld dat maatwerk veel geld kost, kan hij snel weerleggen. "Bij veel casussen zijn meer dan vier hulpverleners betrokken. Van jeugdzorg tot leerplichtambtenaar. Niet zelden kost een casus de overheid zo'n anderhalf à twee ton per jaar , en dat is nog zonder de justitiële kosten mee te rekenen. Inzetten vanuit eigen netwerk leidt vaak tot een reductie van kosten omdat professionele hulp kan worden afgeschaald. Dat is een enorm verschil, en zo pakken we de problemen aan waar het echt nodig is. Dat maakt het niet alleen goedkoper, maar ook effectiever." Door inzet vanuit eigen netwerk zetten we nadrukkelijk in op gedragsverandering waardoor de viscieuze cirkel kan worden doorbroken en meer duurzame resultaten kunnen worden behaald